

Bergens Tidende

www.bt.no

LØSSALG KR 25

BT Magasinet

Janne hos Janus

De kler opp franske soldater, finske babyer og norske prostituerte. Janne Vangen Solheim og Janus sprer ullundertøy over hele Europa.

REKTOR UTEN SKOLE

Helsefarlig innelima gjør rektor Børje Helander ved Landås skole til pendler.

EN GOD SUPPE HJELPER FOR ALT

Skandalebrev lager bølger på rådhuset

SIDE 14, DEL 1

Familien flyktet fra krisen i Spania, men livet her ble ikke slik de hadde trodd. Mange euroflyktninger lever i fattigdom i Bergen.

FOTO: RONALD E. HOJE

MISLYKKET: Arbeidsledige Dan Giuglea trodde det ville bli lett å få jobb i Bergen. – Jeg tenkte at dette var mitt livs sjanse, sier spanjolen. Han tok med seg konen Catalina og sønnen Salvador Jesus. Etter seks uker har han ennå ikke fått jobb og sparepengene er oppbrukt.

SIDE 10-13, DEL 1

BERGENS TIDENDE, KRINKELKROKEN 1, BERGEN.
SENTRAL/IKKE FÅTT AVISEN: 05500 før kl. 10.00

DEL 1: LEDER 2-3 | NYHETER 4-15 | ØKONOMI 16-17 | BØRS 19-21 | UTLAND 22-24 | KUNNGJØR. 25 | STILLING LEDIG 27 | SPORT 46-51 | VÆRET 52
DEL 2: KULTUR 2-7 | MØTER/UNDERH. 11 | REISE 18 | RUBRIKK 22 | EIENDOM 27 | DØDSFALL 38 | FOLK 40-41 | BYEN 42-43 | DEBATT 44-45 | RADIO/TV 50-51

Når du kan velge megler...

KJENDALSÅSEN 76 TAKST: 1.850.000
Solgt tirsdag!

LYDER SAGENGATE 20 TAKST: 3.100.000
Solgt onsdag!

ZETLITZ GATE 10 TAKST: 3.100.000
Solgt onsdag!

MUNKEBOTN 43 TAKST: 3.400.000
Solgt onsdag!

...hvorfor ikke velge en av de beste?

aktiv
EIENDOMSMEGLING

Lokket til Norge, lever

NAVN: Dan (48), Catalina (34) og Salvador Jesus (4) Giuglea
KOMMER FRA: Alfaz del Pi, Spania.
TIL BERGEN: 8. desember, 2011.
STATUS: Han var arbeidsledig salgssjef. Har mastergrad i politikk og økonomi. Har gitt ut flere bøker. Hun har vært arbeidsledig i flere år. Begge på jobb jakt i Bergen.

En bag leker og en bag klær. Det var alt Dan (48), Catalina (34) og Salvador (4) Giuglea hadde med seg da de landet på Flesland som eurokriseflytninger tidlig i desember.

Huset i Alfaz del Pi på Costa Blanca-kysten var solgt. Bilen, også. Nå satses den spanske familien alt på ett kort: Bergen, Norge. Avgjørelsen tok de etter flere konsultasjoner med det norske konsulatet i Benidorm.

– Vi ble fortalt at Norge hadde flust av jobber og gode oppvekstvilkår for barn. At folk med min yrkeserfaring og utdanning får jobb på dagen, selv om de ikke snakker norsk, sier Dan.

– Jeg tenkte at dette var mitt livs sjanse. Men alt var propaganda. Vi er blitt lurt. Det siste året har flere og flere spanjoler, italienere, grekere og rumenere reist til

Norge og Bergen på jakt etter jobb og et bedre liv. Gjennom EØS-avtalen kan EU-borgere fritt reise til andre land på jakt etter jobb, men for mange går det fra vondt til verre.

Få reiser hjem

Stiftelsen Robin Hood-huset, et møtested for økonomisk vanskeligstilte i Bergen, har hatt stor pågang av spanske arbeidsinnvandrere det siste året.

– I mars i fjor tok det helt av. Siden har cirka 250 spanjoler vært innom her hos oss. Noen har bare 300-400 euro i lommen når de kommer, og det er begrenset hvor lenge de klarer seg på det. Mitt inntrykk er likevel at bare noen få har reist hjem igjen, sier daglig leder Marcos Amano.

– Hvilken bakgrunn har de?

– Spekteret er bredt. Noen kommer fra hotell- og restaurantbransjen. Andre er bygningsarbeidere, ingeniører eller mekanikere. Noen har fortsatt hus i Spania og prøver å betale ned gjelden fra

Norge. Andre har mistet alt de hadde og er blitt satt på gaten i Spania.

– Hvordan bor de i Bergen?

– Et fåtall bor på gaten. De sover der de finner tak over hodet: Under presenninger på båter, på jernbanestasjonen, i busskur. Andre deler et lite rom med 4-5 andre.

Sjokkmøte med Norge

Dress, slips og matchende skjert. Spanjolen Dan Giuglea skiller seg ut på Robin Hood-huset.

Den tidligere forretningsmannen har mastergrad både i politikk og økonomi. Inntil for tre år siden var han salgssjef for en petrokjemisk fabrikk i hjemlandet. Så feide den europeiske gjeldskrisen over markedet, og den belgiske eieren gikk til storstilte oppsigelser.

Siden har Giuglea søkt flere hundre jobber uten resultat. Konen Catalina har ikke hatt jobb på fire år. Derfor var de overlykkelige da de forlot det norske konsulatet den dagen i høst.

– Egentlig hadde vi tenkt å dra til Oslo, men de sa: «Glem Oslo! Der er det fullt av immigranter og kriminalitet. Dra heller til Bergen!» forteller ekteparet.

Slutt på sparepengene

Motet med Norge ble sjokkartet. I seks uker har de ventet på at Nav skal gi dem et såkalt D-nummer, som utenlandske statsborgere må ha for å jobbe i Norge. De venter fortsatt.

I mellomtiden er sparepengene brukt opp på kost og losji. Familien har bodd på pensjonat siden de kom.

– Vi har fått napp på leilighet flere ganger. Men utleierne trekker seg når vi forteller at vi har et barn.

Gjennom EØS-avtalen har EØS-borgere rett til opphold i tre måneder mens de søker arbeid. Forutsetningen er at de er i stand til å klare seg selv.

Norske myndigheter har ingen forpliktelse utover å gi informasjon og veiledning, eller nødhjelp om nødvendig. I Norge skal ingen være nødt til å bo på

i fattigdom

NAVN: Jesus Tierno (60)

KOMMER FRA: Benidorm

TIL BERGEN: Flyttet hit med datteren for snart ett år siden da konen fikk vaskejobb her.

STATUS: Jobbet i slakteri før han ble arbeidsledig for et par år siden. Letet etter arbeid i Bergen og omegn.

gaten, sulte eller fryse i hjel.

–Man kommer fort i etiske og moralske dilemma selv om loven er klar. Med en gang folk kommer hit med barn, blir situasjonen ekstra vanskelig, sier sosialbyrådd Lisbeth Iversen (KrF).

– Lær deg norsk

Slusene åpner seg over Bergen i det familien Giuglea krysser Torgallmenningen på vei til Nav. Rundt vesken har Catalina knyttet en Rema 1000-pose for å beskytte det verdifulle innholdet mot vestlandsregnet.

I vesken ligger attester, dokumenter, referanser. De skulle være selve inngangsbilletten til familiens norske restart, men har så langt vært til liten hjelp. Dan Giuglea har søkt et femtittalls jobber etter at han kom til Norge, alt fra renholder til salgssjef. De få som har svart, ber ham komme tilbake når han kan norsk.

– Dette er stikk i strid med det vi ble fortalt på konsulatet, hevder han.

Visekonsul Torunn Klokk ved det norske konsulatet i Benidorm bekrefter at de opplyser spanjoler om at de kan reise til Norge og oppholde seg her i tre måneder mens de søker arbeid. Men Klokk avviser at hun har lovet noen at de enkelt kan få seg jobb.

–Vi sier at de har tre måneder på seg, og vi gir dem adressen til Nav. Vi presiserer også dette med språk, at de må kunne norsk eller engelsk, sier Klokk.

Populært reisemål

Det siste året har konsulatet merket økt tilstrømming av både spanjoler og søramerikanere som vil ha informasjon om det norske arbeidsmarkedet. Arbeidsledigheten i Spania er over 20 prosent, og folk har hørt at Norge er et godt land å bo i.

–Vi har ganske mange som ønsker å søke jobb i Norge, mange flere enn for noen år siden. Norge er en populær stat å søke seg til, sier konsul Jan Arild Nilsen.

I Catalinas veske ligger en søknad

Eurokrisen

■ Spania har en arbeidsledighet på over 20 prosent. Et alvorlig krakk i boligmarkedet førte landet ut i krise og høy arbeidsledighet.

■ Stort handelsunderskudd, høy statsgjeld, og høy innvandring har gitt svært store utfordringer for Spania.

■ Landet har kuttet kraftig i velferdsgodene, og vil også øke skattene for de rikeste.

■ Eurokrisen ble utløst av den globale finanskrisen, og rammet først noen av de små landene i eurosamarbeidet, Irland, Hellas og Portugal. Etter hvert spredte krisen seg til Spania og Italia. Felles for landene er at de må betale en svært høy rente for å låne penger, noe som igjen fordyper krisen og gjør det vanskelig å betjene eksisterende gjeld.

om hjelp til livsopphold og midlertidig bosted i Bergen. På Nav-kontoret trekker den gjennomvåte familien kølapp.

– Vi ville bare ha en jobb og et sted å bo. Vi har brukt alt vi hadde. Det er for sent å dra til et annet land.

Flere spanjoler som har fått tilbud om hjemreise fra sin egen ambassade, har takket nei, selv om de ikke har noe tilbud i Bergen.

– Da tar man et personlig valg som gjør det vanskelig å hjelpe dem, sier Iversen.

Oppretter nødtelefon

Både Oslo, Stavanger og Kirkenes har et Senter for utenlandske arbeidstakere (SUA). Sosialbyrådd Iversen håper Bergen også kan få et slikt senter så snart som mulig.

–Vi sier at vi har unngått finanskrisen, men vi må være klar over at nøden kan komme til vår egen dørstokk. Vi kan ikke ha en ukontrollert innvandring av godt hjerte. Vi er nødt til å ha oversikt og god kontroll samtidig som vi har et system

men vi må være klar over at noden kan komme til vår egen dørstokk. Vi kan ikke ha en ukontrollert innvandring av godt hjerte. Vi er nødt til å ha oversikt og god kontroll samtidig som vi har et system for egen hjelp og bistand.

Neste uke tar Laila Dävøy (KrF) spørsmålet om et slikt senter opp i Stortingets spørretime.

Både Bergen kommune, Nav og frivillige organisasjoner planlegger nå tiltak for å håndtere den økende arbeidsinnvandringen.

Kommunen vil opprette kommunal nødtelefon utenfor arbeidstid. Nav vurderer informasjonsmøter spesielt for denne gruppen, mens den katolske bistandsorganisasjonen Caritas i Bergen oppretter en lavterskelkoordinator for å hjelpe dem som kommer til kirken.

Jesus samler flasker

Mørket har senket seg over Bryggen i Bergen. En mann fisker opp lommelykten og lyser ned i bosspannet. Ingen flasker i sikte.

– Det er desidert flest i helgene. Da blir det kanskje et par hundre, sier spanjolen Jesus Tierno.

60-åringen er uvis om han klarer å få seg jobb i Bergen. Mens han venter og håper, samler han flasker for å spe på familieinntekten.

– Dette er en måte å tjene penger på, på linje med å være reporter eller journalist. Jeg er i god fysisk form og kan jobbe med mye forskjellig, sier Jesus Tierno på sin faste rute langs Bryggen.

– Et annerledes liv

Konen vasker av og til på et hotell og tjener rundt 10.000 kroner måneden. Selv får han en liten pensjon, om lag 3000 kroner, fra Spania der han jobbet som slakter før han ble arbeidsledig for et par år siden.

Paret har ett barn og bor i en hybelleilighet beregnet på én person.

– Økonomisk overlever vi så vidt, blant annet ved hjelp av matvarer fra Korskirken og lunsj i Robin Hood-huset. Livet her er ganske annerledes enn det vi levde i Spania. Men det er mange som har det verre enn oss. Vi er tross alt en familie sammen her, sier han og trør mot Torgallmenningen i forrykende tempo.

Rekordoppmøte til lunsj

Av arbeidsinnvandrere på Robin Hood-huset er spanjolene nå i flertall. Hit kommer også rumenere, bulgarere, franskmenn og italienerne for å varme seg, låne toalettet, få litt gratis kaffe, kjeks eller frukt og møte andre.

– Innimellom får vi brukte klær fra folk som ønsker å hjelpe. De forsvinner raskere enn vi klarer å henge dem opp, sier Amano.

To ganger i uken er det lunsjservering. Torsdag denne uken møtte 155 personer opp til gratis lunsj.

– Det er minst en dobling fra året før, sier Amano.

– Hvilke forventninger har spanjolene før de kommer hit?

– De fleste har en idé om at Norge er et godt land å bo i, og at det er et stort

NAVN: Fra venstre Eugenia (17), Gustavo (47), Zully (43) med Abril (2) i vognen, Emilia (8) og Josefina (11) Esquiera.

KOMMER FRA: Mallorca

TIL BERGEN: Gustavo Esquiera kom hit for åtte måneder siden. Forrige mandag flyttet resten av familien etter.

STATUS: Gustavo var arbeidsledig tekniker før han kom hit. Zully hadde vaskejobb. Nå har han vaskejobb og hun leter etter jobb.

behov for arbeidskraft her. De har sett TV-programmer om Norge og blitt anbefalt av sitt lokale arbeidskontor å dra hit. Få har vært utenlands før, og de fleste snakker bare spansk. Når de kommer hit, får mange sjokk. De har hatt et feilaktig bilde av det norske arbeidsmarkedet og kravet til norsk kunnskap, og de har få eller ingen rettigheter her.

Så TV, reiste til Norge

Francisco Zamorra (44) er en av dem som ble lokket til Norge etter å ha sett et TV-program om spanjoler rundt om i verden («Espanoles en el mundo») i fjor høst. I

programmet fremstår Norge som et paradys med vakker natur og fantastiske arbeidsforhold. Flere veletablerte spanjoler med norske kjærestere forteller om bra lønn, null arbeidsledighet og gode permisjonsordninger.

– Jeg dro uken etter at jeg hadde sett det programmet, forteller Zamorra.

Også Zully Esquero fra Mallorca så programmet. Hun syntes landet langt mot nord så helt fantastisk ut, men det var ikke derfor hun kom. Mannen Gustavo Esquero hadde reist i forveien for å finne arbeid for åtte måneder siden. Etter tre måneder klarte

han å skaffe seg vaskejobb. I forrige uke kom familien etter.

– Vi flytter hit fordi vi vil gi våre dotter en bedre oppvekst og fremtid. Utanningssystemet er bedre i Norge, sier firebarnsmoren.

Den vanskelige begynnelsen

Før hun fikk yngstedatteren Abril (2), hadde Zully vaskejobb på hotell. Gustavo var tekniker i gassbransjen, men ble arbeidsledig for et par år siden.

– Jeg håper å finne en ny jobb her snart. Det er bra at familien er samlet i Bergen

nå. Jeg tror vi har bedre muligheter for å gi våre barn økt livskvalitet her selv om vi har en del utfordringer. Men alle begynnelser er vanskelige, sier Gustavo.

Også flaskesamleren Jesus Tierno ønsker å gi sin datter en bedre fremtid i Norge.

– Utanningssystemet virker mye bedre her enn i Spania. Jeg er veldig imponert over den norske skolen og all hjelpen og informasjonen vi får. Noen sier at nordmenn ikke er sosiale. Det er jeg ikke enig i. Jeg tror heller dere er litt sjenerte og venter på at den andre skal ta initiativ til å snakke. Nordmenn virker alvorlige og ærlige.

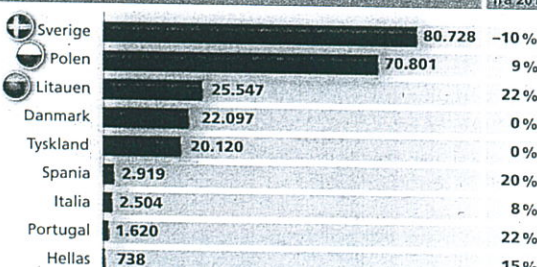
Ikke rett til sosialhjelp

Før mange arbeidsinnvandrere fylles dagene med besøk på Nav, ikke arbeidstimer. Fylkesdirektør Anne Kverneland

Arbeidsinnvandring fra Sør-Europa øker

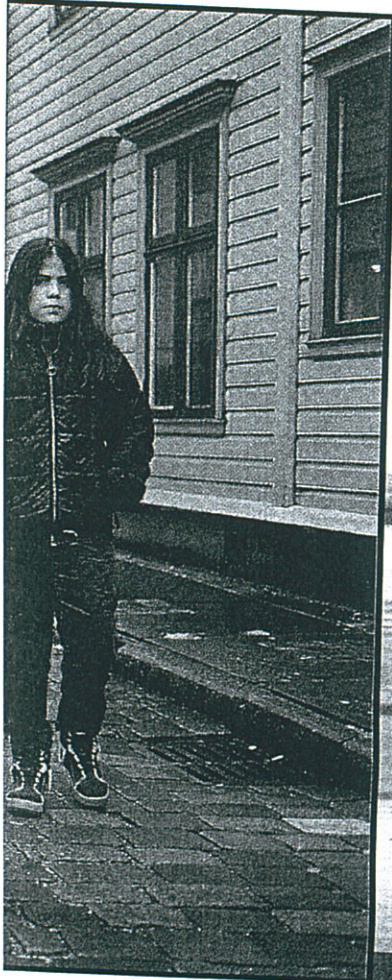
Utstedte skattekort 2011

Endring fra 2010

Kilde: Skattedirektoratet

© grafikk@bt.no

NAVN: Patricia Morales (26)
KOMMER FRA: Madrid
TIL BERGEN: I fjor sommer.
STATUS: Var sportsinstruktør med midlertidig kontrakt før hun flyttet til Bergen. Her har hun hatt diverse småjobber. Fikk fulltidjobb på Bontelabo for drøyt tre uker siden.

på engelsk, men den skal nå utgis på flere språk, lover Bogsnes.

Flere har allerede brukt opp retten til arbeidsledighetstrygd hjemme i Spania. Dermed har de ikke rett til velferdsytelser i Norge før de har hatt lønnet, hvitt arbeid. Rett til sosialhjelp har de ikke.

Bogsnes synes det er utfordrende at mange kommer hit i stedet for å søke jobb fra hjemlandet sitt. Det er det som er gjeldende anbefaling fra myndighetene.

– Å reise hit og tro at man får jobb, blir vanskelig. Våre myndigheter må formidle dette til de enkelte land, sånn at folk ikke får beskjed om at det er bare å reise til Norge.

– Blir grovt utnyttet

En del av arbeidsinnvandrerne på Robin Hood-huset klarer å finne arbeid i renholdsbransjen eller på hoteller og restauranter i Bergen. Noen blir lurt.

– De kjenner ikke det norske arbeidsmarkedet og vet ikke hvilke rettigheter de har. Flere er blitt grovt utnyttet. De kan for eksempel jobbe åtte timer en natt, men bare få betalt for tre. Eller ikke få betalt for alle dagene de jobber. Andre er blitt fortalt at det er trukket skatt av lønnen deres, men når de blir arbeidsledige og går til Nav for å få dagpenger, får de opplyst at det ikke er registrert arbeidsinntekt på dem. De blir rettsløse i Norge, sier Marcos Alamo.

– Hvorfor reiser de ikke hjem?

– Fordi situasjonen i hjemlandet er så

ekstrem. En sa at han heller vil fryse i hjel i Norge enn å dø på gaten i Spania.

Men ikke alle sliter. Mange har fått seg jobb. Noen i oljebransjen, andre i service-næringer og fiskeindustrien.

– Jeg heter Patricia, er 26 år og kommer fra Spania, men bor i Bergen, sier Patricia Morales – på norsk.

Gjennom kurs på Nygård skole har hun lært seg litt av språket siden hun kom på til Norge i juli i fjor. Men først og fremst er hun blitt bedre i engelsk.

– Når jeg prøver å snakke norsk, svarer nordmenn gjerne på engelsk.

Like etter at hun kom til Bergen, fikk

hun jobb i en souvenirbod og deretter som vaskehjelp. Utover høsten ble det verre å finne noe å gjøre. Via noen venner ble hun tipset om en ledig stilling på Bontelabo. Hver kveld og natt fra søndag til fredag morgen, lager Patricia Morales sushiruller for Rema 1000. Sammen med en polakk og en portugiser jobber hun mellom åtte og tolv timer i de iskalde lokalene.

– Det er helt ok å stå her og skjære fisk. Jeg liker å jobbe og er glad for at jeg fikk denne sjansen.

Patricia er utdannet gymlærer og sportsinstruktør, har vært friidretts- og bas-

ketballtrener og jobbet med funksjonshemmede barn under studiene. Moren anbefalte henne å søke lykken i Norge på grunn av dårlige arbeidsvilkår i Spania.

– Mamma var på ferie her i 2010 og fortalte hvor vakkert det var. Hun falt både for naturen og kulturen.

Det gjorde også Patricia. Hun har besøkt Flåm, Voss, Finse, Prekestolen og Lofoten. Og hun nyter stillheten i Bergen.

– Madrid har omtrent like mange innbyggere som hele Norge. Det er folk og biler og forurensing over alt. Det er helt fantastisk å gå hjem om natten og føle stillheten her. Ikke en bil eller ett menneske å se! Men det er klart, jeg savner den spanske solen ...

I hjembyen har hun flere arbeidslidige venner. Men hun er usikker på om hun vil anbefale dem å komme til Norge nå.

– Skal man søke lykken i et helt nytt land, er det viktig å ha penger, for det kan ta tid å få jobb. Jeg forberedte meg godt, brukte et halvt år til å søke informasjon om Norge og norsk arbeidsliv før jeg dro. Jeg ringte også flere arbeidsgivere. Men alle sa det samme: du må kunne norsk. Så det endte med at jeg dro uten sikker jobb.

Patricia Morales vet ikke hvor lenge hun blir her. Hun skulle gjerne brukt utdannelsen sin og jobbet med barn igjen. Hun frykter at eurokrisen også vil nå Norge.

– Det er dårlige tilstander over alt nå. Jeg tenker ikke så mye på fremtiden. Jeg har nok med det som skjer nå.

Se video med Daniel
 Gjuugle og de andre
 spanjolene på bt.no

INGVILD RUGLAND, KJERSTI MJØR, CATHRINE KRANE HANSEN, OGNE ØYEHÅUG, RUNE SÆVIG (foto), FRED IVAR UTSI KLEMETSEN (foto), ALICE BRATSHAUG (video), RONALD E. HOLE (video) OG JO HJELLE (video)

ingvild.rugland@bt.no